

GÖMÜ

Kâmil YEŞİL

Gece. Ay ışığı. Ova, su motorlarının istilasası altında. Hangi motor kimdir, herkes biliyor. Pancar motor Hacı'nın. Çat çat çat diye çalışır. Sesi duyan, Hacı'nın oğulları iş başı yaptı, der. Sarı Mustafa'nın motoru canbaktır; tak tak, tak diye öter. Kendisi gibi. Bir motor, sahibi gibi niye ötsün; hâlâ çözememişimdir. Belki sahibi motoruna özenmiştir. Canbak motor, bir kol atmakla tutuşur hemen. Yörük Mehmet'in su motoru eski tip gazlı motordur. Mobilet gibi çalışır. Tıka tıka tıka. Traktörler hiç susmaz zaten. Car car öter.

Pamuklar diz boyu. Gündüz çalışan motorlar aynı anda çalıştığı için su azalıyor. Bu yüzden gece çalışıyoruz. Hem motorlar hem insanlar. Serin de oluyor. Yüz elli dönümlük pamuk tarlasının yekpare bir toprağı yok. Kimi yeri kıvıll kimi yeri kara balçık kimi yeri çay kumu ve mil. Babamız Âdem'in yaratılışındaki toprak, bizim tarladan alınmış olsa gerek. Zenciler, Afrikalılar "kara yer"den; Kızılderililer "kıvıll yer"den; beyaz tenliler yani bizler "beyaz milli yer"den. Her birinin bitkisi farklı. Kara yerde; kavun, karpuz, biraz pamuk yetişiyor. Kıvıll yerde; arpa, buğday, kuş darısı. Milli yerde, mısır ve fıstık. Sebze için özel bir toprak gerekmez. Kökü yerde olsun yeter.

Yabani ot çok. Ayrık otu bol. Hele temizlik otu denilen semizotu. Canı çıkmış, kurumaya yüz tutmuş üzereyken gördüğü bir damla su ile toprağı tutunur ve yeşerir. İnekler bayılır ona. Tarladaki bütün sebzelerin, meyvelerin, mısırın, pamuğun... Hepsinin ayrı ayrı suya ihtiyacı var. Pamuk yanarsa kozalağını hemen döküyor. Borçlar, oğulların düğünü, kızların çeyizi, torunların okulları bu pamuğı bağılı.

Kıbrıs Harekâtı'nın en civcivli zamanı. Gece oldu mu traktörlerin lam-balarına kırmızı bir bez, bir mendil ile kamuflaj uygulanıyor. Memleket sa-

vaşa girmiş, sen hâlâ pamukla uğraşıyorsun diyor Benzinci Sedat. Yunan gelirse görürsünüz pamuğu, tütünü. “Elinizde bir fidan varsa kıyamet kopuyor olsa onu dikiniz”, hadisini duymamış mı acaba bu köftehor. Mazot kuyruğuna giren kadını, kızı inceden inceye süzüyor; o zaman aklına savaş gelmiyor da bize çemkiriyor.

Memleket, Karaoğlan diye inliyor. Dedem endişeli. Daha çok da sinirli. Köyde laf çıkarmışlar. Hacı gömü bulmuş, demişler. Traktör, yetmiş dönüm tarla, beside on beş dana. Nerden buldu bunları alacak parayı. Muhakkak gömü buldu, demişler. Hükûmete şikâyet etmek lazım, diye de ima ile tehdit etmişler.

Dedem sadece dedikoduculara değil, hükûmete de öfkeli. Elindeki tek işçiyi, askere aldılar. Arap Salih'in Muharrem. Geçen yaz öldü. Allah rahmet eylesin. İneklerin bakımı bana ait. Ot toplanacak. Özellikle semizotları. Sütleğenler. Mısır piçleri. Biz ona kısır anız diyoruz. Sıcak. Öğlenin deve bayıltan sıcaklarına aldırmadan, ayak tabanlarımızı kızgın sacda imiş gibi yürüyoruz toprakta. Tam ayı terbiyesi.

Gözümüz güneşte hep. Batsa da akşam olsa da yatağa girsek diye bekliyoruz. Yatıncaya kadar gece saat on biri bulurdu. O kadar yorgun olurduk ki sanki hiç yatmamış, hiç uyumamışız sanırdık. Güneş doğmadan kaldırırdı dedem. Bir kez seslendi mi tamamdır. İkinci ikaz gelmeden herkes ayakta. Korkudan. Nenem bizden önce kalkmış ve dedemin çayını vermişti. Dedemi divanın üzerinde radyo dinlerken ve gelincik sigarasını tüttürürken bulurduk her sabah. Başında hacdan getirdiği beyaz, kenarları sarı işlemeli beyaz takkesi. Şapka giyse bile çıkarmaz bu takkeyi dedem. Terlik derdi takkeye. Şapkanın altında beyaz beyaz gülerdi terliği. Akşama kadar tarlanın o başından öbür başına dolaşan bu ihtiyar adam hiç yorulmazdı. Bazen bağırdı. Çalışmaz ama çoklukla işleri vaziyet ederdi. Ben olmazsam bu işler zamanında yürümez, derdi.

Kadınların işi ayrı, erkeklerin işi ayrıdır.

Kadınlar -dedemin kafiyesi nenem-; inekleri saçar, yemek yapar, ekmek pişirir, tarlada çalışanlara yemeğini getirir. Çamaşırları yıkar.

Halalarım çapadadır, gübre verir, ameleye vaziyet eder, su dağıtır.

İki büklümdür kadınlar. Belleri kilitlenir âdeta. Pamuk hem çapa ister hem ayrık otlarının temizlenmesini. Yarım saatte bir Dayıbaşı Kemal düdüğü öttürür.

İstirahat.

On dakikalık istirahatta ihtiyaç için kimi çalıların arasına gider, kimi oturur cigara tütürür. Tarlanın ortasında kızlar, kadınlar dinlenir; ben su dağıtırım. Herkes aynı tasta içer.

Erkekler, yani amcalarım, ağır işlere bakar. Kimi traktörle çift sürer kimi hem mandal yapar, gübre verir hem sulama işlerini yürütür. En küçük amcam, iki üç saat ara ile su motorlarına mazot vermek için gider ve söğüdün gölgesinde sigara içer. Bafra sigarası. Filtresiz. Sert içimli bir sigara yazar üstünde. Askere gitmezden önce sigara içtiği için dedemden dayak yiyen amcam, askerlik sonrasında serbestçe içiyor sigarasını. Dedem Gelincik içiyor. İpince, hafif bir cigara. Pahalı diye amcama Birinci sigarası almış haftalık ihtiyaç için. Pazara giderken nenem sıkı sıkı tembihliyor. Getirdiğin cuvareyi içemiyormuş Mustafa Ali. Bunlardan olacakmış, diyor, Bafra paketinin dış kâğıdını uzatıyor dedeme.

Dedem bir şey demiyor. Kâğıdı da almıyor.

İlkokuldan yeni mezun olmuşuz. Okunacak bir şeyler arıyoruz. Pazardan bir basmanın sarıldığı eski gazete dışında yazılı pek bir şey yok. Sigara üzerindeki yazıları bir okuyuşta ezberledim. “Ege, Marmara, Karadeniz tütünlerinden harmanlanmış tok içimli bir sigaradır.” Birinci paketinin yan tarafında yazıyordu. Bafra sigarasında tok yerine sert yazıyordu. Diğerleri aynı idi. Sanat Okulunda okuyan ortanca amcamın ezberden okuduğu İstiklal Marşı'nın on kıtasını o zaman ezberledim.

Nadiren türkü de söyledim.

Kendim ettim kendim buldum.

Çemberimde gül oya,

O kız çeşmesini çaydan doldurur.

Kendim ettim kendim buldum.

Yarım yamalak, oradan oraya atlayarak söylüyorum türküleri.

Dedem; yeter lan bu yaştan sonra oynatacağın beni, dedi de sustum.

Çiftçiliğin en zor zamanları gece yaşanır.

Gece belimizi aşan pamuk tarlasında, çamurun içinde hortum sereceğiz diye anamız ağlardı. Hortum ağır. Plastik. Gecenin serinliği ve içinden geçen suyun soğukluğu ile iyice sertleşirdi. Toplamak, dürmek, sulanacak başka bir tarlaya götürmek gerekirdi. İki metal boru ile birleştirildiği için sık sık tak çıkar yaşanırdı. Lüksle oradan oraya hortum taşımak ölümden beterd. Sert hortum metal boruya girmezdi. O zaman ısıtmaktan başka çaremiz olmazdı.

Piknik tüpü yakar, hortumun ucunu ısıtacağız diye uğraşırdık. Dalgınlığa gelirse yakarsınız. Yanmaması lazım. Sıcak sıcak metal boruya geçirmek lazım. Yetmez. Saman teli ile pense ile iyice sıkılmak lazım.

Bastığımız yer çamur. Ayaklarımız diz kapağımıza kadar çamurun içinde. Ayaklarımız titrerdi cansızlıktan. Bir an önce bitsin isterdik. Şeytan tam bu esnada girerdi devreye. Komşu, Bölüntülü Kazım, yatıyor söğütlerin gölgesinde. Gece serinliğinde. O neden rahat, biz neden gece tarladayız.

Şimdi yatakta olmak lazımdı. Uyku gözlerimizden akar. Uzaktan dağ eteğinde kurulmuş köylerin seyrek ışıklarını görürüz. Dikkat edilirse kasabanın ışıkları da görülür. Karartma olsa da ışıl ışıldır gene de. Bir saat uzaklıktaki köy, büyük şehir gibi gelir bize.

Biz neredeyiz.

Tarlada.

Dedem, amcamlarla pek sohbet etmez. Sadece emir verir.

Tarlaya git.

Çift sür.

Filancayı gör.

Al.

Getir.

Onlara bir şey söylemek isterse bizim, biz torunların, üzerimizden söyledi. Torunuma söylüyorum ama sözüm sana oğlum, makamında konuşurdu.

Gene tarladayız. Ter topuğumuzdan akıyor. Yemek gecikmiş. Canımız burnumuzda.

Dedemi ilk kez o gün sinirli gördüm.

— Gömü bulmuşum ha! Gömü bulsam tepemden güneş, altımda toprak yalın ayak neden yanayım? Gömü işte burada. Küreğin sapında.

Ameleye mi söylüyordu. Ameleye vaziyet eden Dayıbaşı'na mı? Bilmiyorum. Belki amcamlara söylüyordu.

Gömümüz alın terimiz idi.